

RÖTT FORUM

STOCKHOLM ~ 30-31 JANUARI

FACKET. Motstånd och organisering på jobbet

På arbetsplatserna är motsättningen mellan arbete och kapital som mest konkret, där finns arbetande människor samlade och där finns förutsättningar att skapa enhet kring gemensamma intressen och i praktiken uppleva den styrka som finns i kollektivet.

Sedan lång tid har maktförhållandena dock förändrats till företagets fördel. Det kollektiva självförtroendet har försvagats av avregleringar, företagsstyrd globalisering och försämrade lagar. Avgörande har varit att arbetslösheten snabbt steg under 90-talskrisen och tilläts ligga kvar genom medveten politik för lönesänkningar. I ett slag försvann till exempel i princip de "vilda" strejkerna, som, trots att de varit olagliga, kunnat användas lokalt om än bara som hot. Samtidigt försämrades A-kassan som, tillsammans med strejkkassan, är fackens grundpelare. De som har jobb har fått mer genom skattesänkningar än avtalade lönehöjningar, syftet har varit att sänka lönekostnaden, splittra mellan dem som har jobb och arbetslösa och invägga oss i tron att facklig kamp inte behövs.

Facklig kräftgång

Drygt 70% tillhör en fackförening, till överväldigande delen lönearbetare i underordnad ställning

med i stort gemensamma intressen och runt 90% har löner och anställningsvillkor reglerade i kollektivavtal. Facken utgör därmed den överlägset största organiseringen av arbetare och den främsta sociala rörelsen i landet. Ändå är det en slumrande kraft som, med få undantag, avstått från att ta strid mot företagets offensiv.

Även om den svenska arbetarklassen internationellt sett extremt välorganiserad faller även här organisationsgraden. De nya avgifterna för A-kassan 2007 slog särskilt hårt mot LO-fack med hög arbetslöshet och efter stora medlemstapp 2008-09 fortsätter minskningen med en procent per år för LO-förbunden medan tjänstemannafacken ligger stabilt. Naturligtvis på grund av arbetslösheten men också för att allt fler, särskilt unga, har osäkra jobb.

Byråkratin

En viktig orsak till fackens problem finns i de fackliga organisationerna själva, deras ovilja att utnyttja den kraft som finns bland medlemmarna, industrifackens uppslutningen bakom företagets konkurrenskraft och framför allt toppstyrning och byråkrati. De centrala ledningarna har i hög utsträckning vuxit samman med det bestående och anammat motpartens värderingar. Lika viktigt som

att se facken som sociala rörelser är det därför att skilja fackföreningarna med sina miljoner medlemmar och tusentals aktiva från det byråkratiska skikt som styr de flesta förbund.

Problemen på arbetsplatserna har inte lett till några stora omprövningar, för det mesta håller ledningarna fast vid den byråkratiska ordningen och samarbetet med kapitalägare vilka blir allt mindre intresserade av samarbete.

Inom LO har ändå vissa sprickor i muren syns de senaste åren. Dit hör ledningarnas nederlag i frågan om vinst i välfärden på kongresser i LO, Metall och Kommunal. Samarbetet mellan förbunden i 6F och deras upprättande av tankesmedjan Katalys, Transports engagemang i klimatfrågan och lokal uppslutning i Folkkampanj för Gemensam Välfärd pekar åt samma håll. Viktig var även Sekos strejk mot Veolia sommaren 2014.

Inga avgörande förändringar har dock skett och inga stora rörelser bland medlemmarna har heller syns till. Den bristande aktiviteten på arbetsplatserna och de fackliga ledningarnas långvariga ointresse av aktiva medlemmar gör förväntningarna på organisationerna små. Om det ens uppkommer krav har dessa svårt att samordnas och komma till offentligt uttryck.

Att bryta den onda cirkeln

Den onda cirkeln där avsaknad av erfarenhet försvarar oss och gör det svårare att få nya erfarenheter kan ändå brytas, och bryts varje dag någonstans. Det kan vara små lokala strider kring arbetsmiljö, tempo, löner och arbetsvillkor som ibland inte ens uppfattas som facklig kamp men ändå är det i högsta grad. Att organisera sådana strider och sprida erfarenheter av dem, är därför en av de viktigaste uppgifterna idag.

De fackliga organisationerna behöver ändras i grunden, åter bli stridbara organisationer, styrda av medlemmarna i praktiken och inte bara på pappret, utan toppstyre och byråkrati som idag försvagar dem.

Att återerövra rätten att rösta om avtalen är centralt. Oöverskådliga stegvisa val kan ersättas av direkta val till kongresser och andra viktiga sammanhang. Privilegierna för de fackliga funktionärerna måste avskaffas, allt ifrån att högre funktionärer ska ha samma lön som dem de företräder till att lokala representanter regelbundet skall jobba kvar i sina

vanliga jobb.

Lyfta blicken – Folkrörelsesamverkan

Fackföreningsmedlemmarnas liv slutar inte med arbetsdagen, oavsett var (eller om) vi arbetar är vi beroende av hur samhället i stort ser ut. LO-facken har lång tradition av att driva samhällsfrågor, en tradition som idag är viktigare än på länge. Men det har för det mesta skett genom ”facklig-politisk samverkan” dvs stöd till socialdemokraterna. Och med ett socialdemokratiskt parti som länge har sett som sin uppgift att administrera det kapitalistiska samhället – också när nyliberalismen blivit förhärskande – har denna uppknytning blivit en börda. Istället för dagens oftast okritiska uppslutning kring SAP kan facken självständigt driva politiska frågor tillsammans med andra, en folkrörelsesamverkan som internationellt brukar kallas Social Movement Unionism.

Ett aktuellt sådant område är den gemensamma välfärden. Motstånd mot privatisering och vinststyrning är viktiga frågor som inte kommer att lösas av sig själva, oavsett regering. Istället är vägen framåt att fack, lokalt och centralt, deltar i försvar och utveckling av den gemensamma välfärden tillsammans med andra folkliga rörelser. Särskilt viktig roll har de som arbetar i välfärdssektorerna och som tvingats tampas med avregleringar, nedskärningar och marknadsanpassningar, inte minst genom så kallad New Public Management.

Klimatet

Klimatet är en ödesfråga där de flesta fack i Sverige hittills hållit en låg profil, trots utfästelser om aktivitet. Klimatfrågan hör hemma på arbetsplatserna och i facken. Både för att det gäller mänsklighetens överlevnad och för att krav på skapande av klimatjobb genom samhällsinsatser och omställning kan knyta samman fackliga vardagskrav med den annars hopplöst stora klimatfrågan. På så vis kan en motmakt skapas mot de kapitalintressen som idag driver mänskligheten mot avgrunden.

Osäkra jobb

En av högerpolitikens viktigaste delar är att skapa osäkra förhållanden på jobbet genom arbetslöshet och osäkra anställningsvillkor. Att bekämpa bemanningsföretagen och visstidsjobben är en viktig fråga för fackföreningarna, som kan drivas såväl fackligt som politiskt. Om facket beslutar sig för att i praktiken företräda även dem med osäkra jobb kan

splittningen till viss del stoppas.

De mest extrema villkoren på dagens arbetsmarknad har de papperslösa. Även här har fackföreningen en stor uppgift i att organisera arbetare, oavsett om de har papper eller ej.

Solidariteten

Solidaritet är det kollektiva egenintresse som är arbetarrörelsens grundsten: det som skadar dig också skadar mig. Liksom på så många andra områden glömmer många fackliga ledare alldeles för ofta bort denna sanning och sluter upp i företagens strävan efter ”konkurrenskraft”, företag mot företag, nation mot nation och arbetare mot arbetare. Raka motsatsen till den sammanhållning mot kapitalägarna som är fackföreningens grundidé. Varje gång vi backar vrider vi konkurrensspiralen ytterligare ett varv i kapplöpningen mot botten. Om vi istället vägrar att konkurrera med arbetare i andra länder eller företag och håller samman över gränserna skapar vi utrymme för alla att förbättra sina villkor.

Bygg underifrån

Den fackliga, sociala och politiska kampen handlar inte bara om att arbetarklassen försvarar eller försöker flytta fram sina materiella positioner. Även om är det direkta syftet med varje strid som utkämpas är att vinna den, blir det materiella resultatet sällan bestående. Viktigare än att vinna de enskilda frågorna är hur de påverkar maktförhållandet mellan arbete och kapital och de erfarenheter vi får. Om den fackliga verksamheten bedrivs underifrån, som en folkrörelse med alla medlemmar direkt inblandade, skapar varje strid, vunnen eller förlorad, gemensamma erfarenheter. Då stärks vårt gemensamma självförtroende, vi litar på varandra och inser att det beror på oss tillsammans om resultatet ska bli bra. Ett sådant sätt att jobba fackligt är möjligt på alla nivåer, om arbetskamraterna pratar ihop sig om krav och fackliga metoder som enar hela kollektivet, inte bara de argaste eller mest talföra, är det en erfarenhet som är mer värd än alla förhandlarkurser i världen.

Rött Forum 2015

Det är många som på sistone efterlyst en samling för vänstern där vi möts, samtalar och planerar om att bygga en gemensam kraft för förändring. Den 30-31 januari äger en sådan samling rum i Stockholm. Detta rådslag om vänsterns framtid kommer att bestå av tal och workshops där olika ämnen kommer att föredras och diskuteras.

Inför Rött Forum publiceras fortlöpande texter på Socialistiska Partiets hemsida, i Internationalen och på sociala medier (På Facebook finns evenemanget ”Rött Forum 2015”) där texterna kan kommenteras.

Arbetarrörelse- och vänsteraktivister, antirasister, feminister och klimat kämpar välkomnas att dela med sig av sina erfarenheter och bidra till utvecklingen av en kämpande bred vänsterrörelse.